

PROFESORUL UNIV. DR.
GENERAL DE CORP DE ARMATĂ
(R) GAVRILESCU CONSTANTIN
(1856–1941), PERSONALITATE
MARCANTĂ A MEDICINII
VETERINARE MILITARE ȘI CIVILE

Dumitru CURCĂ¹
curca_fiziopat@yahoo.com

*Soarta medicilor este să fie mai
curând criticați decât onorați.
(Hippocrate)*

ABSTRACT: The article presents the contribution of PhD Professor (r) Colonel Constantin Gavrilesco (1856–1941), outstanding personality of military and civilian veterinary medicine. Among the positions held, we mention: aid of the Head of the Sanitary Service of the Ministry of the Interior; substitute professor at the Department of General Anatomy, Histology, Descriptive and Comparative Anatomy of Domestic Animals and Teratology; a professor at the Cavalry School, as well as the Artillery and Genius Schools. C. Gavrilesco participated in the first Congress of the Romanian Sanitary Corps in October 1884, being one of the secretaries of the veterinary section. Under the chairmanship of Dr. Victor Babeș, he was part of the commission made up of veterinarians: Constantin Gavrilesco, Constantin Starcovici and N. Mihăilescu, to carry out research to determine the cause of the cattle disease, as well as to establish prevention and control measures. On this occasion, the pathogen of the disease was identified, an endoglobular parasite, coined '*hematococcus*' by Victor Babeș, which was later referred to as '*Babesia*', and the diseases caused are called '*Babesioses*'.

In 1913, C. Gavrilesco participated in the military campaign led by

---

¹ Prof. univ. dr. la Facultatea de Medicină Veterinară din București; membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST, al Academiei Române.

the Kingdom of Romania in Bulgaria, having the rank of Veterinary Colonel and Chief of the Veterinary Service of the 2nd Army Corps, with duties of leading the service and supervision of the Military Veterinary Staff. After Romania's entry into war with the Entente, in 1916, C. Gavrilescu was appointed Chief of the Central Military Veterinary Hospital, organizing its evacuation to Moldova, then on February 22, 1919 the Hospital was relocated to Bucharest.

As a Comparative, Descriptive and Topographic Anatomy professor, C. Gavrilescu organized the anatomy course and inaugurated the practical course of dissection; he also inaugurated histology and histology with microscopic exercises; he founded Comparative Anatomy in our country, succeeding in linking the anatomy with the clinic. For his conscientiousness in the service, for the work he has done and his merits, Professor C. Gavrilescu was awarded many Romanian decorations, including the Order of "*Romania's crown in commander grade*". He passed away on March 9, 1941, being buried in the Bellu Orthodox Cemetery.

KEYWORDS: Professor Constantin Gavrilescu; veterinary medicine; histology, histology microscopic exercises; topographic anatomy.

Profesorul universitar dr. Constantin Gavrilescu s-a născut în orașul Buzău la 12 aprilie 1856. După terminarea Școlii primare din orașul natal, urmează cursurile secundare din București, la Colegiul Național „Sfântul Sava”. În anul 1874 se înscrie la Școala Superioară de Medicină Veterinară din București, pe care a absolvit-o la data de 26 septembrie 1879, trecând cele 3 examene pentru diploma de medic veterinar (diploma nr. 68/1879) cu nota generală „*prea bună*”. La data de 15 aprilie 1880 este numit prosecutor al lucrărilor practice de zootomie (anatomie) de la Școala Superioară de Medicină Veterinară din București [1, 3]. Începând cu 01 octombrie 1881, ca urmare a recomandării Consiliului profesoral al Școlii, Constantin Gavrilescu este trimis ca bursier al Ministerului de Interne (sub tutela căruia aparține Școala de medicină veterinară), pentru durata de 2 ani, la Școala veterinară din Lyon-Franța (Fig. 1 și Fig. 2), pentru a se specializa în domeniile: Poliției veterinare, Bolilor infecțioase, Anatomiei și Fiziologiei.

Școala veterinară din Lyon ia naștere la insistențele lui *Claude Bourgelat*, determinându-l pe Regele Louis al XV, să emită la 4 august 1761 decretul de autorizare în vederea deschiderii unei Școli, în care să se învețe stabilirea principiilor și metodelor de tratament ale animalelor

Fig. nr. 1 – Prof. univ. dr. Constantin Gavrilescu
(n. 12 apr. 1856 – d. 9 mart. 1941)

bolnave. Pe baza decretului se înființează Școala de Economie rurală și Veterinară din Lyon, primii studenți au fost admiși la data de 13 februarie 1762, dată memorabilă pentru profesiunea și învățământul medical veterinar din întreaga lume – se deschide astfel prima Școală veterinară din lume, sub direcția „écuyer-ului *Claude Bourgelat*”, având numeroase surse de inspirație. Honoré Fragonard, a fost primul Director al Școlii veterinare regale din Lyon, în perioada 1761–1764, iar Jean-Baptiste François Rozier, botanist, a fost cel de-al doilea director al Școlii veterinare din Lyon, în perioada 1765–1769 [10, 16].

În anul 1777 apare Regulamentul pentru cele două Școli Regale veterinare franceze (prima cea din Lyon 1761 și cea de-a doua înființată în 1765 tot de *Claude Bourgelat*, din Paris-Alfort), în care se specifică importanța medicinei veterinare alături de medicina omului, din care se desprinde cutuma: **MEDICINA ESTE UNA!**

După înființarea primei școli veterinare din Lyon în 1761, a urmat a cea de-a doua la Alfort-Paris în 1765, apoi în alte orașe europene și anume: Viena 1767, Torino 1769, Giessen 1777, Leipzig 1780, Bologna 1784, Budapesta 1787, München 1790, Londra și Madrid în 1792.

În primii 50 de ani de la înființarea Școlii veterinare de la Lyon, au luat ființă 30 de școli veterinare din 12 țări europene, iar actualmente în lume există peste 300 școli, facultăți, universități sau academii de studii veterinare [17].

Ion Călinescu (1874–1946) este românul care a studiat la această școală, luându-și diploma de medic veterinar al Școlii naționale veterinare din Lyon, la 4 noiembrie 1899, având ca profesori, pe cei mai valoroși exponenți ai științei și ai medicinei veterinare din acea vreme și anume pe: – Jean-Baptiste Auguste Chauveau, («La vie et les travaux de Jean-Baptiste Auguste Chauveau », François Xavier Lesbre, 1917, Edition Rey, Lyon), Pierre Victor Galtier, Saturnin Arloing, François Xavier Lesbre (1858–1942); Charles-Ernest Cornevin (1845–1897) etc.

În mintea și sufletul lui Ion Călinescu, au fost și au rămas viu impregnate de cultura și spiritul acestei școli franceze, pe care Arloing o numea „*le berceau de l’enseignement vétérinaire*”.

Între anii 1881–1882, C. Gavrilesco, o urmat cursurile Școlii veterinare de la Lyon, precum și „*exercițiile de disecțiune*” cu renumitul profesor de Anatomie comparată Saturnin Arloing (1846–1911). Despre Profesorul Arloing, în necrologul scris la moartea acestuia, Constantin Gavrilesco nota: „*atunci când ieșeam de la cursul acestuia, eram atât de mulțumit încât aveam impresiunea că nu audiasem un curs de anatomie, care prin natura lui este și aridă și plină de dificultăți. Dar, ca la o delectare, precum de la audițiunea unei Simfonii de Ludwig van Beethoven, ori a unei Serenade de Joseph Haydn, atât de mult mă fascinau prelegerile acestui mare profesor*”.

Pe 24 iulie 1882, Ministerul de Interne al României aprobă transferarea lui Constantin Gavrilesco la Școala Veterinară din Alfort–Paris (Fig. nr. 2), urmând la această școală cursurile și lucrările practice în perioada 1882–1883, în special cele de anatomie și histologie.

Mai importantă este Școala națională de medicină veterinară de la Alfort (inițial a funcționat la Paris din 1765, mutată la Alfort, în sud-estul capitalei franceze în octombrie 1766) unde de altfel vor studia numeroși viitori profesori ai învățământului medicinei veterinare din România.

În Principatele Unite, crescând numărul medicilor veterinari, absolenți ai Școlii veterinare din București, iar pe de altă parte, scăderea exportului de animale de la valoarea 28 milioane lei în anul 1877, la numai 4 milioane în anul 1882, s-a simțit nevoia întrunirii specialiștilor din domeniu pentru a dezbate unele probleme legate de aceste scăderi atât

Fig. nr. 2 – Vedere generală a școlii naționale de medicină veterinară din Alfort-Paris

de alarmante și totodată găsirea unor măsuri de redresare a situației în sectorul animalier [6, 8, 14, 15].

Reușind să înlăture unele dificultăți, între 10–12 mai 1882, un număr de 33 medici veterinari s-au întrunit la București în Primul Congres de Medicină Veterinară, fiind totodată și primul de acest fel în țara noastră (Fig. nr. 3). Ordinea de zi a Congresului a fost stabilită încă din anul 1881 și a cuprins următoarele problematice: Poliție sanitară, Zootehnie, Igienă publică, Patologie, Chestiuni diferite. Profesorul Al. Locusteanu a susținut un raport asupra tuberculozei la om și animale, propunând ca această maladie să fie de domeniul poliției sanitare veterinare. Apoi, despre gastro-entero-nefrită (babezioză) a raportat medicul veterinar pe atunci, al Județului Dolj, Constantin Vasilescu.

Cu ocazia acestui congres s-a dezbătut și sa votat legea de poliție sanitară-veterinară, pe baza căreia s-au înființat mai multe puncte de observație veterinară la frontiera rusă și cea bulgară și anume: Ungheni, Fălciu, Oancea, Tulcea, Constanța, Turnu Măgurele [5, 7].

În anul 1883, Constantin Gavrilescu se întoarce în țară și începând cu data de 01 octombrie același an, este numit prin Decret Regal – ajutor al Șefului Serviciului Sanitar și prosector titular la Școala Superioară de Medicină Veterinară din București.

Fig. nr. 3 – Participanți la primul Congres al Medicilor Veterinari diplomați din România, care a avut loc în zilele de 10-12 ale lunii mai, anul 1882, unde s-au dezbătut chestiuni de poliție sanitar-veterinară, igienă publică, patologie veterinară și zootehnie

Elaborarea „Instrucțiunilor pentru funcționarea ambulanțelor” și a „Deciziei relative la serviciul ambulanțelor în armată”, precum și promulgarea, prin Înaltul Decret nr. 1125/15.04.1882, a „Legii pentru organizarea Serviciului Sanitar al Armatei” (ce cuprindea serviciul medical, veterinar și farmacist), a creat cadrul normativ de funcționare a serviciului sanitar militar, condus de o direcție specializată existentă în cadrul Ministerului de Război.

Unii dintre medicii militari de toate specialitățile (uman, veterinar și farmacist) au devenit, în timp, personalități recunoscute de lumea medicală pe plan intern și internațional.

Între 1883–1919, Constantin Gavrilecu a lucrat în serviciul activ al armatei, participând la campaniile din vara anului 1913 în cel de-al doilea Război Balcanic și apoi participă la Primul Război Mondial 1916–1918.

În anul 1887, s-a dat în folosință pavilionul central al monumentalei clădiri a Facultății de Medicină Veterinară din Splaiul Independenței nr. 105, conform planului de amplasament (Fig. nr. 4), precum și unele

anexe din suprafața de cca 6 hectare teren pe care se întinde campusul [1, 2]. Construcția s-a desfășurat pe vremea când Primăria Capitalei a fost condusă de primarii: Nicolae Fleva: 1884 (ianuarie) – 1886 (aprilie); N. Manolescu: 1886 (iunie) – 1886 (noiembrie); I. Câmpineanu: 1886 (noiembrie) – 1888 (aprilie).

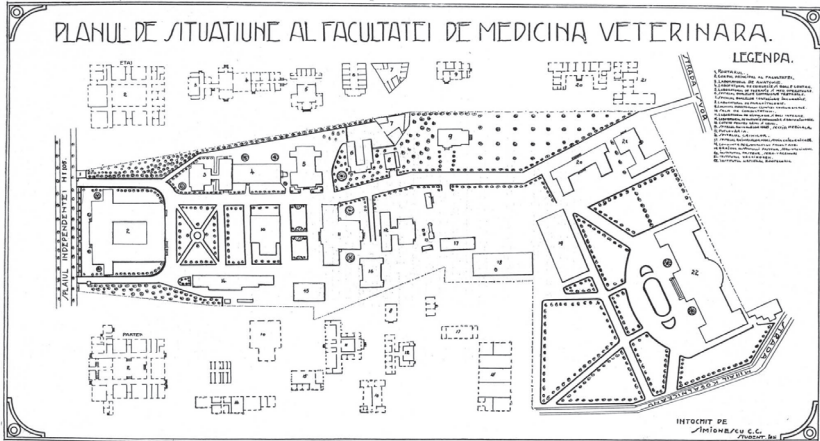

Fig. nr. 4 – Planul de amplasament al Facultății de Medicină Veterinară din București

Începând cu 1 aprilie 1884, Constantin Gavrilescu este numit profesor suplinitor la catedra de Anatomie generală, histologie, anatomie descriptivă și comparată a animalelor domestice și teratologie de la Școala Superioară de Medicină Veterinară din București (Fig. nr. 5).

În urma promovării concursului organizat de către conducerea Școlii, începând cu data de 01 februarie 1885 devine profesor provizoriu, iar din data de 30 mai 1888 este numit, prin decret regal, profesor titular la aceeași catedră, pe care a slujit-o și condus-o cu abnegație până la pensionare sa, la data de 01 ianuarie 1927.

În ședința Societății de Medicină Veterinară din 27 ianuarie 1893, profesorul Gavrilescu este declarat membru activ al acestei societăți științifice fondată la data de 15 Mai 1871.

În anul 1884, Louis Vincent este ales membru al Societății științelor medicale (care a luat ființă în anul 1857). Tot în același an 1884, în zilele de 6–7–8 octombrie, s-a ținut la București „Primul congres al medicilor umani,

Fig. nr. 5 – Pavilionul central din campusul medical veterinar

medicilor veterinari și farmaciștilor”, la care Louis Vincent a fost unul din secretari. Ideea acestei întruniri într-un Congres al specialiștilor din domeniul sanitar, s-a născut la Turnu-Măgurele în anul 1877, la propunerea lui Iacob Dimitrie Felix comandantul Spitalelor militare din zonă, și a lui Carol Davila, care era șeful serviciului sanitar al armatei române, avându-l ca aghiotant pe medicul veterinar Mihail Măgureanu (alias Mihail Ghiuță), cu ocazia organizării trupelor pentru asaltul redutei de pe malul drept al Dunării.

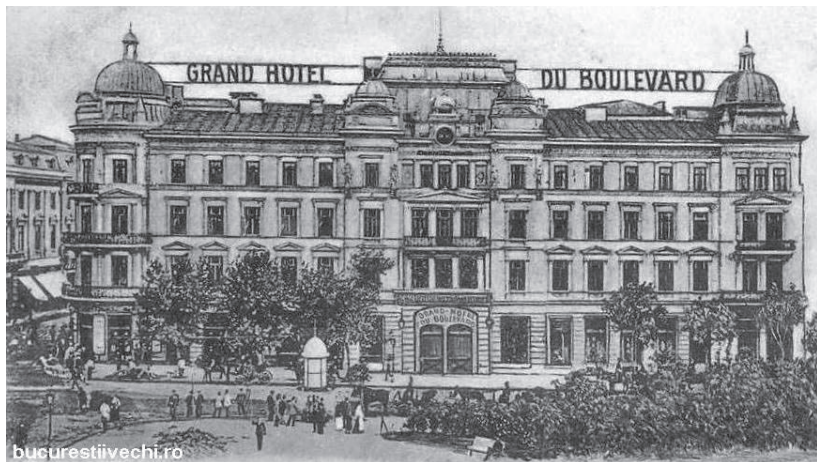
Dar, abia după doi ani de la organizarea primului Congres de Medicină Veterinară din anul 1882, s-a reușit să se pregătească și să aibă loc congresul tuturor specialiștilor din domeniul sanitar medical și veterinar, precum și al farmaciștilor. Printre participanții la Congres s-au numărat 29 de medici veterinari: Antonescu Grig din Galați, Botez G. din Buzău, Cătescu Iuliu din Călărași, Kolben M. din București, Constantinescu Panait din București, Constantinescu Pandele din București, Calcianu Christian din București, Diaconescu P. din Ploiești, Drăghescu Gr. din Bârlad, Fomescu C. din Constanța, Georgescu I. din Constanța, Gavrilescu C. din București, Locusteanu Al. din București, Lentz I. din Ungheni, Măgureanu M. din București, Mihăilescu N. din București, Moscu C. din Galați, Nagy I. din Brăila, Petrescu Eugen din Fălticeni, Popescu G. din Târgoviște, Popescu I. din București, Sergescu C. din Constanța, Similof I. din Galați, Starcovici

C. din București, Vasilescu C. din Craiova și Vincent Louis din București; în ziua a doua au mai participat Sălcianu G., Basilescu C. și Petrescu L.

În vederea pregătirii și a elaborării Regulamentului acestui Congres al corpului sanitar român, Societatea științelor medicale, a numit o comisie din care făcea parte, ca secretar provizoriu, Louis Vincent (Ziarul Universul, nr. 28, din 21 septembrie 1884, p. 2). În Regulament erau prevăzute trei secțiuni: medicală, veterinară și farmaceutică, fiecare secțiune lucra în ședințe separate pe secțiuni, iar toate se întruneau în ședințe generale.

În ședința generală din 6 octombrie 1884, prof. I. Felix a susținut raportul „*Despre desinfecțiune*”. După ședința generală din prima zi a Congresului, după amiază a avut loc ședința secțiunii veterinare, care a fost condusă de: prof. M. Kolben ales președinte de onoare; prof. Al. Locusteanu, președinte activ; M. Măgureanu și Louis Vincent, vicepreședinți; iar prof. Gavrilescu C. și N. Michăilescu, secretari. În cadrul secțiunii, prof. Al. Locusteanu prezintă raportul intitulat: „*Desinfecțiunea oamenilor și animalelor în caz de pestă bovină*” [17]. În ședința secțiunii medicale din 7 octombrie 1884, președintele secțiunii prof. C. Severeanu, comunică adunării că, întrucât raportul prof. Al. Locusteanu planificat „a fi susținut în ședința generală”, va fi prezentat în această secțiune unde erau prezenți și medici veterinari, astfel referatul intitulat: „*Raportul dintre tuberculoza omului și tuberculoza animalelor și măsurile igienice pentru limitarea ei*”, unde sunt evidențiate o serie de informații bazate pe medicina comparată experimentală, precum și pe unele cercetări proprii. Agentul etiologic al bolii fusese recent izolat și cultivat de R. Koch în anul 1882, iar în anul 1884 R. Koch studia etiologia tuberculozei la om și la animale.

În ziua a treia, pe 8 octombrie 1884, la secțiunea veterinară se discută despre gastro-entero-nefrită, deoarece în anul 1878 mortalitatea produsă de această boală a fost de 50.000 victime pentru taurine. Se înscrie primul la cuvânt Louis Vincent, care arată importanța diagnosticării și combaterii bolii, se propune un program de studiere sistematică a acestei maladii. În seara zilei de 8 octombrie 1884, a ultimei zile a Congresului, cei 130 de participanți au luat parte la banchetul organizat la Hotelul Bulevard (Fig. nr. 6), exprimându-se prin „toaste” sentimentele de „*fraternizare*” dintre medicii umani și veterinari în domeniul patologiei comparate (Ziarul Universul din 11 octombrie, 1884, p. 2). Acest spirit de colaborare s-a stins odată cu închiderea lucrărilor acestui Congres.

Fig. nr. 6 – Grand Hotel du Boulevard din București, la 1884

Profesorul Gavrilescu a fost colaboratorul apropiat al profesorului Al. Locusteanu în stabilirea măsurilor de poliție sanitară veterinară, pentru „*combaterea boalelor contagioase*” și în special a epizootiei de pestă bovină, epizootie care a apărut în mai multe județe după Războiul de Independență din 1877–1878, fiind însărcinat în mod special de Direcția Sanitară cu combaterea în teren a pestei bovine în județele Fălciu, Tecuci și Râmnicu Sărat.

În 1885, când a fost depus în Parlament proiectul pentru reorganizarea serviciului sanitar, care punea în inferioritate morală și materială medicii veterinari, profesorul Gavrilescu împreună cu profesorul Locusteanu au protestat și au demisionat din posturile deținute la Direcția Sanitară, care elaborase proiectul fără consultarea celor doi.

În anul 1889, Petre Carp, ministrul Instrucțiunii Publice, depune în Parlament proiectul privind organizarea învățământului profesional, în care era trecută și Școala Superioară de Medicină Veterinară. Însă cadrele didactice ale școlii aspirau la transformarea acesteia în Facultate, iar profesorii Gavrilescu și Locusteanu alături de alți colegi, se prezintă în fața ministrului P. Carp și solicită ca Școala să fie scoasă din proiect și să fie ridicată la rangul de facultate, solicitare care însă nu va fi pusă în practică, datorită căderii guvernului. Acest deziderat se va realiza de abia în anul 1909, când a fost votată legea Haret-Athanasie, privind organizarea Școlii Superioare de Medicină Veterinară [2, 4].

Profesorul Gavrilescu a făcut parte atât din comisia pentru studiul piriplasmozei ovine (*cărceagul oilor*), fiind membru și în comisia condusă de profesorul Victor Babeș privind studiul piroplasmizei (babesiozei) bovine. Începând din anii 1870–1887 în lunca Dunării o boală misterioasă se cerea vitele, pe care localnicii o denumeau „*stricarea prin apă*”, „*boala secetei*”, „*udarea cu sânge*”, „*udarea roșie*”, termeni care dovedeau spiritul de observație al poporului român. Această maladie, a a produs adevărate ravagii, omorând în anul 1875 peste 50.000 de boi de muncă. Comisiile de medici veterinari care au investigat cauzele acestor ravagii, au avut însă meritul de a nu confunda această boală cu pesta bovină.

La câteva luni de la înființarea Institutului de patologie și bacteriologie (28 aprilie 1887), guvernul numește, sub președinția prof. Victor Babeș [9, 13], o comisie alcătuită din medicul veterinar Constantin Gavrilescu, profesor la Școala Superioară de medicină veterinară; medicul veterinar Constantin Starcovici, inspector veterinar; pe Nicolae Michăilescu, medicul veterinar al județului Ilfov, comisie cu rol organizatoric și administrativ, care să efectueze cercetări pentru a stabili cauza bolii și a măsurilor de prevenire și combatere a acesteia.

Membrii comisiei din 1887, cu rol organizatoric și administrativ care au făcut primele investigații asupra bolii ce decima efectivele de bovine din Câmpia Română, ce s-a finalizat cu descoperirea agentului patogen cu localizare endoglobulară numit inițial „*hematococcus*”. După trei luni de la începerea cercetărilor, Victor Babeș trimite Academiei de Științe din Paris o primă și succintă comunicare asupra rezultatelor cercetărilor, citită în ședința din 29 octombrie 1888, ce a apărut mai apoi în revista *Comptes Rendus de l'Academie des Sciences*. Pe data de 3 ianuarie 1889, Victor Babeș publică un studiu detaliat asupra hemoglobinuriei la bovine în revista germană „*Virchow's Archiv*”, cu un desen reprezentând parazitul endoglobular, agentul patogen al bolii, căruia Victor Babeș i-a dat numele de „*hematococcus*”, datorită formei sale rotunde și localizării endoglobulare. Ulterior, acești agenți patogeni au fost identificați și la: ovine, cămile, măgari, câini, cerbi, urși, maimuțe și alte specii de animale. În anul 1903 la propunerea doctorului veterinar Constantin Starcovici și cu sprijinul eminentului parazitolog francez, prof. Raphael Blanchard, acești protozoari au fost denumiți „*babesi*” iar bolile prococate să poarte numele de „*babesioze*”.

Profesorul Gavrilescu este numit în 1894 – delegat al Ministerului de

Război, în comisia ce se ocupa cu studiul maleinei, iar în 1895 este numit membru în comisia veterinară și în Consiliul Superior de Epizootii de pe lângă Ministrul de Interne.

C. Gavrilescu a fost, de asemenea, și profesor la Școala de Cavalerie (Fig. nr. 7) unde a predat cursurile de Hipologie (Fig. nr. 8), precum și la Școlile de Artilerie și Geniu.

Fig. nr. 7 – Certificat de absolvire a Școlii Speciale de Cavalerie 1889-1890

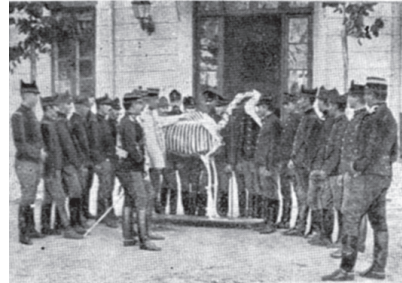

Fig. nr. 8 – Lecție de hipologie, la Școala de Cavalerie

La data de 03 februarie 1907, profesorii Școlii Superioare de Medicină Veterinară, Alexandru Locusteanu, Constantin Gavrilescu, Paul Oceanu, Paul Riegler, Ion Poenaru, Gheorghe Udrischi, Constantin Motaș și Nicolae Filip (Fig. nr. 9), înaintau un memoriu ministrului instrucțiunii publice prin care se critica vehement lipsa unei situații legale a învățământului medicinei veterinare din România în condițiile în care acest domeniu are atribuții tot mai extinse precum poliția sanitară veterinară, igiena publică, cercetarea științifică și economia agrară.

„Transformarea Școlii Superioare de Medicină Veterinară în facultate propriu-zisă, susține memoriul pe un ton polemic, nu ar fi decât o schimbare de titlu, pentru că după cum s-a arătat mai sus, școala astăzi are deja aceleași condițiuni de primirea studenților, aceași ani de studiu, aceleași examene de diplomă ca și celelalte facultăți și astfel fiind nu numai că n-ar face umbră altor facultăți, dar pe lângă că s-ar face un act de dreptate, s-ar crea pentru profesiunea veterinară o situație morală mai înaltă și mai atrăgătoare pentru tineret spre marele folos al țării ... Acolo unde este natural să ajungem, acolo unde tindem să fim, vom fi, chiar dacă cei ce s-au opus s-ar crede infailibili și nemuritori, căci în calea progresului nu se pot opune nici forțele naturii, necum mici ființe cum suntem noi oamenii. Potrivnicii

Fig. nr. 9 – Corpul didactic la începutul secolului XX – 1905; în picioare: de la stânga la dreapta: Gheorghe Udrischi, Nicolae Filip, Ioan Athanasiu, Constantin Motaș; pe scaune: Aurel Babeș, Paul Oceanu, Alexandru Locusteanu, Paul Riegler, Constantin Gavrilescu, Ion Poenaru

noștri nu cunosc că forța noastră stă în moralul nostru pentru cauza bună pentru care luptăm și în puterea voinței și a muncii noastre” (publicat în revista „Arhiva Veterinară”, an IV, 1907, nr. 4, p. 13–19).

Fig.nr. 10 – Participanții la cel de-al III-lea Congres Național de Medicină Veterinară, București, din 19 – 21 Mai, 1913

Ca delegat al Școlii Superioare de Medicină Veterinară, profesorul Constantin Gavrilescu participă, împreună cu prof. Paul Riegler, la sărbătorile organizate în octombrie 1912 cu ocazia aniversării a 150 de ani de la înființarea Școlii Naționale Veterinare din Lyon-Franța. În anul 1913 este numit din nou în comisia veterinară din Comisiunea Serviciului Sanitar de pe lângă Ministerul de Interne, dar refuză și demisionează chiar în ziua numirii din cauza condițiilor în care lucra comisia, condiții care nu permiteau rezolvarea unor probleme majore ale corpului medical veterinar.

În zilele de 19–21 Mai 1913 participă la cel de-al 3-lea Congres Național de Medicină Veterinară din România (Fig. nr. 10). La acest Congres național de medicină veterinară, prof. C. Gavrilescu împreună cu prof. C. Șt. Motaș și dr. I. Șt. Furtună a prezentat raportul „*Durina în România și măsurile de combatere*”, al cărui text nu se află în volumul tipărit cu această ocazie, în anul 1914 (11, 17).

În vara anului 1913, Constantin Gavrilescu ia parte la campania militară dusă de Regatul României în Bulgaria, având gradul de locotenent-colonel veterinar și Șef al Serviciului Veterinar al Corpului II de Armată (Fig. nr. 11). Comandantul Corpului II Armată în cel de-al Doilea Război Balcanic a fost Generalul Dumitru Cotescu (*Ministerul de Răsboiu, Anuarul Armatei Române pe anul 1914, Tipografia F. Gobl și Fiii, București, 1914*), care a îndeplinit funcția de comandant al Corpului II Armată în campania din anul 1916 (*Lt.-Colonel Alexandru Ioanițiu, Războiul României: 1916–1918, vol 1, Tipografia Geniului, București, 1929*).

Medicii veterinari militari s-au ocupat de asistența animalelor rănite și bolnave, controlul sanitar veterinar al cărnii destinate consumului, precum și de combatere a unor boli infecto-contagioase și parazitare, cu mare răspândire în timp de război: la bovine: febra aftoasă, hematuria enzootică și influența; iar la cabaline: morva, durina, anemia infecțioasă. Numărul redus de medici veterinari civili rămași în țară au făcut eforturi susținute în combaterea acestor boli nimicitoare ce invadaseră țara.

În luna august 1914, profesorul Constantin Gavrilescu ia parte, în calitate de delegat al Guvernului Român, la festivitatea de deschidere a celui de-al X-lea Congres Internațional de Medicină Veterinară desfășurat la Londra, având peste 1300 adevizuni, din ziua de 03 august 1914. Din cauza declanșării primului războiului dintre Germania și Franța, după care acesta a devenit mondial, în data de 04 august 1914, s-a ținut o ședință,

de formă, după care Congresul s-a închis. Comitetul român de inițiativă, a fost compus din 43 de membri.

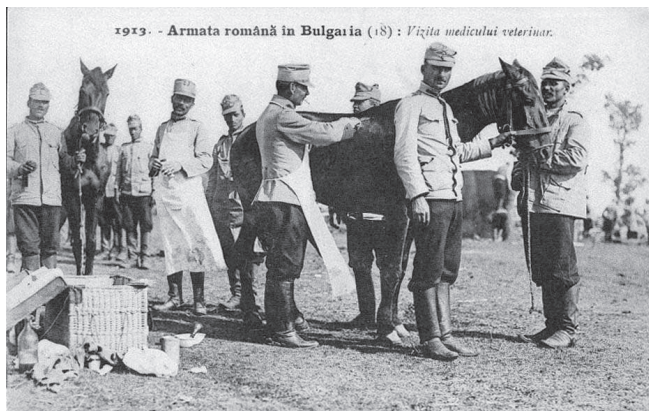

Fig. nr. 11 – Armata română în Bulgaria în al Doilea Război Balcanic din vara anului 1913 – examenul clinic al cailor de către medicul veterinar, carte poștală (sus), potcovitul cailor pe front (jos)

După intrarea României în război, în anul 1916, ofițerii veterinari ai Spitalului Veterinar Militar Central din București au fost repartizați la unități operative, în locul acestora fiind încadrat rezerviști. Ca șef al Spitalului Veterinar Militar este numit prof. Constantin Gavrilescu, având atunci gradul de colonel de rezervă și, mai înainte ca trupele inamice să ocupe Bucureștiul, la 16 noiembrie 1916, în două eșaloane succesive, s-a început

evacuarea spitalului veterinar militar în Moldova. La 25 decembrie primul eșalon ajunge la Tîrgu-Frumos, funcționînd aici până la 01 octombrie 1917, când este mutat în comuna Scobâlțeni din județul Iași. Acolo a funcționat până la 15 septembrie 1918, apoi la Iași, până la 22 februarie 1919, când a revenit în București.

Pentru serviciile aduse țării în timpul campaniei militare, profesorului Constantin Gavrilesco i s-a conferit prin decret regal „Steaua României cu spade în grad de ofițer”.

În anul 1919, fiind încă mobilizat și încadrat la Marele Cartier General, profesorul Gavrilesco elaborează împreună cu Veterinarul Șef al Armatei, generalul veterinar Petre Stavrescu, actele pentru înălțarea Școlii Superioare de Medicină Veterinară la rangul de facultate. Ca urmare a acestui fapt, Ministerul Instrucțiunii Publice împreună cu Ministerul de Interne depun în parlament un proiect de lege pentru crearea Facultății de Medicină Veterinară. Din nefericire, după câteva zile guvernul este demis și se organizează noi alegeri, astfel încât proiectul nu a fost supus aprobării.

În anul 1919, profesorul Constantin Gavrilesco trece în rezervă cu gradul de general veterinar de corp de armată (11).

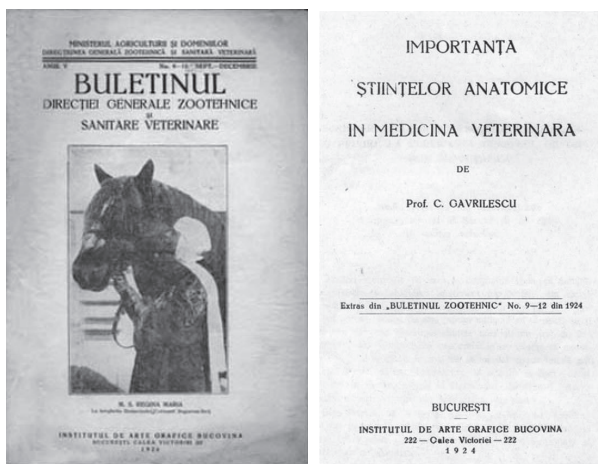
După primul război mondial, în 1919, când serviciile veterinare, care în mod normal activau sub autoritatea Ministerului de Interne au fost trecute la Ministerul Agriculturii și Domeniilor și împreună cu serviciile zootehnice au alcătuit o Direcție Generală Zootehnică și Sanitară Veterinară, dr. I. Șt. Furtună a fost numit primul director general, care a avut greaua sarcină de a limpezi o situație foarte tulbure, creată prin noua așezare a României Întregite.

În anul 1921 profesorul Gavrilesco prezidează ședința – rămasă istorică – a Societății Studenților în Medicină Veterinară, care stăruia ca Școala Superioară să fie transformată în facultate. În această ședință, studenții veterinari au declarat grevă generală pentru că forurile superioare nu se lăsau convinse, încă, de necesitatea națională și imperativul moral al acestei dorințe, „Ce cauză mai sfântă pentru o grevă” scria în necrologul profesorului Gavrilesco, în luna martie 1941, profesorul doctor Gh. Nichita.

Profesorul Constantin Gavrilesco a căutat permanent să ridice nivelul științific a Școlii Superioare de Medicină Veterinară. În acest scop, fiind cunoscută lipsa acută de cursuri tipărite, la 18 noiembrie 1924 se adresează directorului general al Serviciului Zootehnic și Sanitar Veterinar din

Ministerul Agriculturii și Domeniilor, dr. Gh. Ionescu-Brăila, cerând ca, în fiecare număr al Buletinului Direcției, să fie tipărite câteva pagini din Cursul de anatomie comparată, pagini care apoi să fie legate într-un volum care să fie pus la dispoziția studenților, cerere care a fost aprobată.

Înainte de începerea editării cursului, profesorul a publicat în Buletinul zootehnic nr. 9–12/1924 articolul intitulat „*Importanța științelor anatomice în medicina veterinară*” (Fig. nr. 12). În acest articol demonstrează cu competență cum „în complexul de științe care compun învățământul medical veterinar, științele anatomice stau la baza tuturor”.

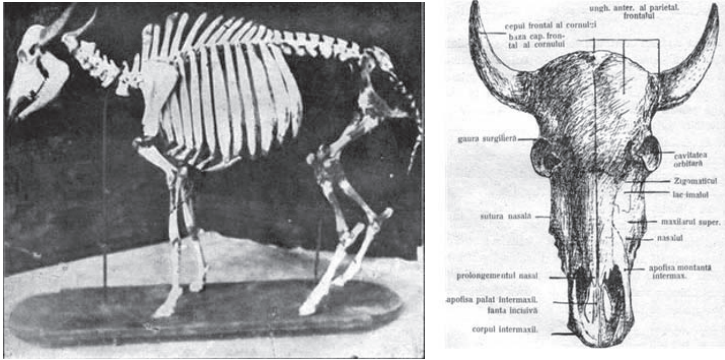

Fig. nr. 12 – Buletinul Direcției Zootehnice și Sanitare Veterinare nr. 9–12, 1924 (stânga); articolul cu importanța științelor anatomice în medicina veterinară (dreapta)

În Buletinul Direcției Generale Zootehnice și Sanitare Veterinare, din anul 1924, Anul V, nr. 6–8, iunie-august apare primul fascicul al cursului, intitulat „Cercetări anatomice asupra bivoulului comparativ cu boul – Considerațiuni generale asupra conformațiunii exterioare și diferențe asupra oaselor – „este semnat de șeful de lucrări dr. Gh. Iliescu, viitorul succes al profesorului la conducerea catedrei, fapt ce demonstrează încă o dată modestia profesorului, lăsând subalternului său prioritatea începutului.

Capitolul intitulat: ANATOMIE COMPARATĂ. Cercetări anatomice asupra bivoulului comparativ cu boul (Fig. nr 13). Considerațiuni generale

asupra conformațiunii exterioare și diferențe asupra oaselor – Lucrare făcută în laboratorul de anatomie comparată at Facultății de Medicină Veterinară de Gh. M. Iliescu, Șef de lucrări.

Fig. nr. 13 – Cercetări anatomice asupra bivoulului comparativ cu boul, Schelet de bivol (stânga); fața anterioară (frontală) a capului osos de bivol (dreapta)

În anul următor, în nr. 4–6, 7–9 și 10–12/1925, al Buletinului Direcției Zootehnice și Sanitare Veterinare apar, pe rând 3 fascicule, de astă dată scrise de profesorul C. Gavrilescu și având ca temă „*capul la mamiferele domestice*”. Aceste fascicule, însumând 34 de pagini, cuprind mai multe schițe anatomice, unele color, executate de tânărul preparator al catedrei de anatomie, viitorul savant, academician, studentul Vasile Gheție.

Merită subliniat faptul că profesorul Gavrilescu a publicat singur sau în colaborare, numeroase lucrări științifice, insistând mai mult asupra anomaliilor structurale prezente la diverse specii de animale domestice. Lucrările sale au apărut preponderent în „Arhiva Veterinară” (fig. 25), publicație editată de corpul didactic al Facultății de Medicină Veterinară din București (12).

În anul, 1924, din inițiativa Asociației Generale a Medicilor Veterinari din România, a cărui președinte era dr. Ionescu Gh. Brăila, organizează primul *Congres Național Zootehnic și Igienă Veterinară, care s-a desfășurat în zilele de 12–14 Septembrie 1924, la Cluj*. Concomitent cu acest Congres, a avut loc și Expoziția Zootehnică a Ardealului și Banatului (18, 19).

În anul 1929, se înființează Societatea științifică a Corpului veterinar militar care, în anul 1933, avea 244 de membri, repartizați în șapte cercuri: unul central, în București și șase la filialele din Bârlad, Iași, Chișinău,

Sibiu, Timișoara și Focșani, la ședințele cărora participau deseori și medici veterinari civili din orașele respective.

Odată cu această Societate, în anul 1929, începe să apară și Revista veterinară militară (Fig. nr. 14), organ științific al Corpului veterinar militar, sub direcția veterinarului general Vintilă Rădulescu (1879–1937), șeful Serviciului veterinar al armatei, care a fost o personalitate ilustră a întregului Corp medical veterinar român.

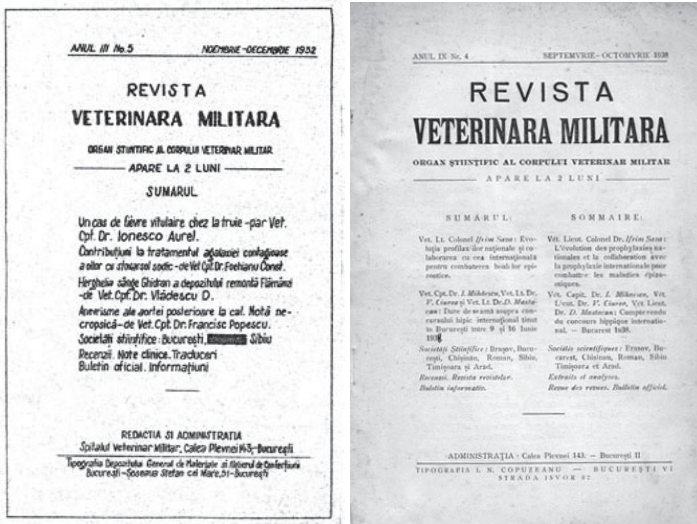

Fig. nr. 14 – Revista veterinară militară, Anul III, nr. 3, 1932 (stânga); Anul IX, nr. 4, 1938; apare la 2 luni. General Vintilă Rădulescu Medic veterinar Veterinar șef al armatei

Activitatea științifică a profesorului C. Gavrilescu este redată prin următoarele lucrări științifice publicate, realizate ca unic autor sau în colaborare: 1. Gavrilescu, C. – Traitement de la fluxion periodique par l'iodure de potassium. Arhiva Veterinară nr. 2/1904; 2. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Chestionar asupra părților exterioare și semnalmente animalelor. Arhiva Veterinară nr. 8/1904; 3. Gavrilescu, C., Dinescu, N. – Un monstre sternopag. Arhiva Veterinară nr. 6/1905; 4. Gavrilescu, C., Pârvulescu, Șt. – Ectomie toracică dreaptă la câine. Arhiva Veterinară nr. 4/1909; 5. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Aneurismul mării mezenterice la cal. Arhiva Veterinară nr. 1/1910; 6. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Un caz de bifiditate a

canalului excretor al utriculului prostatic. Arhiva Veterinară nr. 4/1910; 7. Gavrilescu, C. – Anomalies multiples chez un agneau.. Arhiva Veterinară nr. 2/1911; 8. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Pentru ce este trebuincios să fim învățați și cu o doză oarecare de cunoștințe teoretice. Arhiva Veterinară nr. 2/1911; 9. Gavrilescu, C. – Profesorul S. Arloing. Arhiva Veterinară nr. 2/1911; 10. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Notes anatomiques. Arhiva Veterinară nr. 3/1911; 11. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Un monstre atlo-din cu cifoză și spina bifida. Arhiva Veterinară nr. 3/1911; 12. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Monstru gastromèle de chat à huit pattes. Arhiva Veterinară nr. 5/1911; 13. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Monstru chelonizom de vițel. Arhiva Veterinară nr. 2/1912; 14. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Un monstre synot de porc. Arhiva Veterinară nr. 2/1913; 15. Gavrilescu, C. – Hermaphroditisme apparent masculin, Arhiva Veterinară nr. 6/1915; 16. Gavrilescu, C. – Prognatismes supérieur et continuité du sternum avec le maxillaire inférieur chez le cheval. Arhiva Veterinară nr. 6/1915; 17. Gavrilescu, C., Iliescu, Gh. – Note anatomice. Arhiva Veterinară nr. 1/1921; 18. Gavrilescu, C. – Osteoartrită deformantă scapulo-humerală dreaptă la cal. Arhiva Veterinară nr. 2/1921; 19. Gavrilescu, C. – Le lieu d'élection dans le cas de trepanation du sinus frontal. Arhiva Veterinară nr. 6/1921; 20. Gavrilescu, C. – Importanța științelor anatomice în medicina veterinară. Ed. Bucovina, București, 1924; 21. Gavrilescu, C. – Hydrocéphalie chez le veau. Recueil d'Alfort nr. 3/1925; 22. Gavrilescu, C. – Anatomie topografică (fragment) – Buletinul Zootehnic nr. 6/1925; 23. Gavrilescu, C. – Anatomie topografică (fragment) – Buletinul Zootehnic nr. 7–9/1925; 24. Gavrilescu, C. – Anatomie topografică (fragment) – Buletinul Zootehnic nr. 10–12/1925; 25. Gavrilescu, C. – Cours de Anatomie topografică. Întreprinderea Arta Grafică, București, 1925.

Pentru Școala de medicină veterinară românească constituie o mândrie faptul că profesorul N. Marçenac, de la Școala de Medicină Veterinară Alfort, publică un articol intitulat „*starea prezentă și viitorul chirurgiei veterinare*”, articol apărut în „*Recueil de médecine vétérinaire*” (noiembrie 1937) în care citează pe profesorul C. Gavrilescu care, alături de profesorii Hannoir și Bresson, „au precizat noi locuri de abordare pe unde cavitățile nazale, corneale (corneții nazali) și sinusale sunt actualmente explorate prin metode logice, anatomice, drenând perfect – scop esențial – lichidele purulente”.

Cu profesorul Gavrilescu începe adevăratul învățământ anatomic

veterinar în România, profesorul fiind considerat întemeietorul *Anatomiei comparate a animalelor domestice* în țara noastră.

Ca profesor a fost conștiincios și sever, dar drept. Avea o cultură generală cu totul remarcabilă și o cultură profesională și de specialitate profundă, pe care a împărtășit-o numeroaselor generații de studenți pe care le-a a avut în lunga sa carieră didactică de peste 4 decenii. Lecțiile sale erau atrăgătoare deoarece se exprima liber și executa scheme explicite pe tablă. Prelegerile de curs erau exemplificate și cu piese demonstrative și planșe color.

Prin modul de expunere al cursului, profesorul reușea să facă legătura dintre anatomie și clinică, cursul având o importanță practică imediată, „orice spunea la curs, profesorul arăta și pe piesa demonstrativă, astfel încât studentul pleca de la curs cu lecția învățată”. Profesorul Gavrilescu își ținea prelegerile cu o demnitate și prestanță ce trezeau admirația studenților, și nu numai, pentru calitățile sale de pedagog și cărturar. Se bucura de o memorie prodigioasă, era sever cu studenții delăsători și îl revolta ignoranța. Cu subalternii era de asemenea sever, însă îi îndruma și „constitua un exemplu de tenacitate și muncă”, scria dr. C. Simionescu.

Profesorul suplinitor Gh. Iliescu, care l-a succedat la catedra de Anatomie comparativă și topografică, arăta în necrologul prof. C. Gavrilescu publicat în revista Arhiva Veterinară nr. 2, din anul 1941, București (Fig. nr. 15).

Unul dintre studenții și colaboratorii săi, ca șef de lucrări, profesorul Gh. K. Constantinescu (Fig. 30), scria: „*La catedră profesorului Gavrilescu a fost adevăratul dascăl. Lecțiile lui, ținute cu punctualitate desăvârșită, exprimau o concepție de mare anatomist și defneau personalitatea masivă a unui dascăl desăvârșit. De la el, studenții plecau întodeauna bine pregătiți și inițiați în metodele severe de studiu ale științelor pozitive. La catedra de anatomie se elabora personalitatea științifică a viitorului medic veterinar. Metoda didactică a profesorului, severitatea învățământului, atmosfera de interes pe care știa să o creeze, cu toate acestea făceau din învățământul anatomiei un real focar de cultură, care influența întreaga carieră viitoare a celor ce au trecut vreodată pe acolo... În calitate de fost preparator al marelui maestru, am avut ocazia să-l cunosc și să-l apreciez mai de aproape.*”

În dimineața zilei de 9 Martie s'a stins din viață Profesorul Onorar Constantin Gavrilescu, părintele și maestrul Anatomiei Comparate și topografice din țară, Decan de vârstă și de merit al Corpului Profesorilor de la Facultatea noastră și al Corpului Veterinar Român, profesor al tuturor profesorilor de astăzi.

Acum 3 ani, în calitate de profesor suplinitor la Catedra de Anatomie, i-am adus un solemn omagiu, în fața studenților reuniți din cei 3 ani de studii anatomice — primul gest de aducere aminte după scoaterea la pensie a Profesorului Constantin Gavrilescu — care a însemnat în același timp îndeplinirea unei sfinte datorii și o mărturie de respect și recunoștință, precum și o rugămintă de ortare față de acela care trebuia sărbătorit și amintit în fiecare început de an universitar.

Am arătat atunci studenților că Profesorul Onorar Constantin Gavrilescu a fost întemeietorul învățământului practic al Anatomiei Comparate dela Școala Superioară de Medicină Veterinară din trecut și continuatorul aceleiași discipline la Facultatea de Medicină Veterinară de astăzi. Le-am arătat că tot el a inaugurat cursul de istologie, embriologie și teratologie, precum și tehnica microscopică, cu demonstrații și exerciții practice care nu au existat până la el.

Le-am spus atunci studenților că Profesorul C. Gavrilescu își trăiește al optzeci și doilea an de viață cu aceeași neastâmpărată activitate în toate domeniile spiritului omenesc și totuși de 12 ani noi suntem lipsiți

5

Fig. nr. 15 – Din necrologul prof. C. Gavrilescu, 9 Martie 1941

Am lucrat lângă dânsul cu plăcere fără egal, stăpânit de o neîncetată admirație, fascinate de autoritatea sa covârșitoare. Era omul care impunea cel mai desăvârșit respect prin ținuta sa cu totul superioară și prin prestigiul de care se bucura nu numai în fața studenților, dar și în fața întregului corp profesoral. Gavrilescu a fost toată viața un om mândru, intransigent până la asprime și nu admitea nici o transacțiune cu principiile sale, de o înaltă concepție morală. Din această cauză a avut multe neplăceri în viață. Dar, cu toată aparența de severitate era în fond un om duios, bun, drept și foarte plăcut în intimitate. În continuare, aproape regulat, după ce-și termina magistrala lecție de anatomie, mă chema în cabinetul său și începea să-mi povestească și să-mi se plângă de toți șefii de lucrări care nu stau la anatomie decât 2 ani și pleacă, la țară sau la alte discipline, încât catedra de anatomie era considerată ca o trambulină pentru

alte posturi. În toate acțiunile sale prof. Gavrilescu a fost deosebit de scrupulos și circumspect. Detesta pornirile ușurate și niciodată nu s-a putut acomoda cu nedreptățile, neomeniile și imoralitățile frecvente în mediul uman”.

Profesorul Gheorghe Udrischi, viitorul membru onorific al Academiei Române, la 24 februarie 1892, și-a susținut teza pentru obținerea titlului de medic veterinar, cu lucrarea: „*Ovariectomia la vacă*”. Apoi, a fost reținut la Școala Superioară de Medicină Veterinară ca Șef de lucrări la Catedra de Anatomie Comparată a Animalelor Domestice unde, titular fiind prof. C. Gavrilescu.

Profesorul Gavrilescu a activat până la 01 ianuarie 1927, când s-a pensionat, catedra fiind preluată de șeful său de lucrări, dr. Gh. Iliescu, profesorul Gavrilescu devenind profesor onorific al Universității din București.

Pentru conștiinciozitatea sa în serviciu, zelul și caracterul său rar, prof. Gavrilescu a fost distins cu mai multe decorații românești, i s-a conferit prin decret regal „Steaua României cu spade în grad de ofițer”; precum și ordinul „Coroana României în grad de comandor”.

Profesorul Constantin Gavrilescu a încetat din viață la 09 martie 1941, fiind înmormântat la cimitirul Bellu ortodox (Fig. nr. 16).

La catedra de Anatomie comparativă și topografică au activat în acea perioadă două personalități din acest domeniu: Prof. univ. dr. Gheorghe Iliescu, și Șeful de lucrări dr. Eustațiu Chițimia.

Profesorul Gheorghe Iliescu s-a născut în 1882, a intrat la Școala Superioară de Medicină Veterinară ca bursier în 1902 și a susținut teza de medic veterinar în anul 1909. A fost numit șef de lucrări la anatomie în 1909, șef de clinică chirurgicală și apoi iar șef la anatomie.

A făcut studii de specializare în anatomia comparată descriptivă la Școala Națională Veterinară de la Alfort și la Muzeul de Istorie Naturală din Paris și a obținut la Facultatea de Medicină din Paris titlul de doctor în medicina veterinară.

În 1927 este numit profesor titular la Catedra de Anatomie Descriptivă și Topologică. A fost membru al Asociației Generale a Medicilor Veterinari, membru al Societății de Medicină Veterinară, membru al Societății de Acclimațiune din Franța.

Doctorul Eustațiu Chițimia s-a născut în anul 1879. S-a înscris la Școala Superioară de Medicină Veterinară în 1904. A luat diploma de medic veterinar în 1910. A fost șef de lucrări la Anatomia Comparată și

Fig. nr. 16 – Mormântul lui Constantin Gavrilescu din Cimitirul Bellu din București

Topografică, suplinitor în 1924 și provizoriu în 1928. A fost membru al Asociației Generale a Medicilor Veterinari și al Societății de Medicină Veterinară.

Articole care s-au publicat, evocând viața și opera profesorului Constantin Gavrilescu: 1. Nichita, Gh. (1941) – Profesorul Constantin Gavrilescu. Revista Științelor Veterinare nr. 4, București; 2. Paștea, E. (1982) – Indexul bibliografic de anatomie veterinară. Lito. I.A.N.B., București; 3. Popa, V. V., Carabulea, M. (2004) – Istoria medicinei veterinare românești. Ed. Fundației România de Mâine, București; 4. Postolache Ferat, Aida (2003) – Istoria medicinei veterinare. Ed. „Ion Ionescu de la Brad”, Iași; 5. Simionescu, C., Moroșanu, N. (1984) – Pagini din trecutul medicinei veterinare românești. Ed. Ceres, București; 6. Simionescu, C. (1987) – Constantin Gavrilescu (1856–1941) în vol. I – Personalități din trecutul medicinei veterinare. Buletinul Societății de Medicină Veterinară din România, București, 1987, p. 49–54; 7. Tomescu, V., Gavrilă, I. M. (1983)

– Momente și personalități din trecutul științei veterinare mondiale (interferențe cu medicina umană). Ed. Ceres, București; 8. *** (1941) – Moartea Profesorului Universitar Constantin Gavrilescu. Arhiva Veterinară nr. 2, București; 9. Georgescu Bogdan, Predoi Gabriel, Cornilă Nicolae–Profesorul Constantin Gavrilescu (1856–1941) – Ctitorul școlii românești de anatomie veterinară. Revista Română de Medicină Veterinară, vol. 16 (1/2006), București, 2006.

Bibliografie:

- [1] *** *75 de ani de la întemeierea învățământului medicinei veterinare în România, 1856–1931*, Tipografia Cultura, București, 1931.
- [2] *** *Alma Mater Veterinaria Bucurescensis la a 140-a aniversare*, Ed. All, București, 2001
- [3] *** *Personalități din trecutul medicinei veterinare*, Vol. I, Societatea de Medicină Veterinară, București, 1987.
- [4] Bozgan, Ovidiu, *Facultatea de Medicină Veterinară din București*, Muzeul Municipiului București, Materiale de istorie și muzeografie, vol. XVI, II. Studii și articole, p. 79–93, 2002.
- [5] Curcă, D., Ioana Cristina, Andronie, Andronie, V., *Romanian priorities in control and eradication of epizootic diseases in veterinary medicine*, The 32nd Congress on the History of Veterinary Medicine, 15–19 August, 2001, Oslo, Norway, Abstracts, p. 20–21.
- [6] Curcă, D., *Formarea primelor școli de agricultură și a celor de medicină veterinară din România*, Simpozion Facultatea de Medicină Veterinară, Rezumat p. 11–13, București, 11 Octombrie, 2002.
- [7] Curcă, D., *Romanian priorities in control and eradication of epizootic disease in Veterinary Medicine*. Lucr.Șt. U.Ș.A.M.V., Seria C, Vol. XLIV–XLV, 2001–2002, p. 127–140, RO ISSN 1222–5304.
- [8] Curcă, D., Ioana Cristina, Andronie, Viorel Andronie, *The establishment of the first Agricultural and Veterinary Medicine Schools in Romania*. 33rd International Congress on the History of Veterinary Medicine, Lutherstadt Wittenberg, Germany, August 21st–24th, 2002, p. 23 Proceedings: History of Veterinary Medicine and Agriculture, p. 117–127, D ISBN 3–936815–80–1.
- [9] Curcă, D. *The Romanian scientist – Prof. Victor Babeș. Historia Medicinae Veterinariae*, Vol. 27:5–6, 2002, p. 333–347, DK ISSN 0105–1423.
- [10] Curcă, Dumitru, Sinchievici, Boris, *Medicina veterinară militară românească în preajma primului război mondial*. Lucrare prezentată la Congresul XI al

Asociației Generale a Medicilor Veterinari din Romania, desfășurat sub egida „2011 – Anul Mondial al Medicinii Veterinare”, din 8–11 Mai, 2011, de la Opera Română, Congresul marca două mari evenimente profesionale: 150 ani de la înființarea primei Școli veterinare în România și 140 de ani de la înființarea Societății de Medicină Veterinară din România..

- [11] Diaconescu, Mircea (coordonator), *Oameni și fapte din istoria medicinei militare românești*, Editura Pro Transilvania, București, 2005, vol. II, p. 35
- [12] Gomoiu, Victor, *Istoria presei medicale în România*, p. 134, București, 1936.
- [13] Iftimovici, R., *Istoria medicinei*, Ed. All, București, 1994.
- [14] Picu, Valeria Maria, *Învățământul agricol din București*, Ed. Ceres, București, 2002.
- [15] Picu, Valeria Maria, *Istoria Școlii de Medicină Veterinară din București – Studiu monografic*, Editura Ceres, București, 2005.
- [16] Simionescu, Constantin, *Primele încercări de întemeiere a învățământului medical, veterinar și farmaceutic în Țara Românească*, în volumul „Din Istoria Medicinii Românești și Universale”, p. 277, București, 1962.
- [17] Simionescu, Constantin, Moroșanu, Nicolae, *Pagini din trecutul medicinei veterinare românești*, Editura Ceres, București, 1984.
- [18] Stancu, Ion, *Reprezentanți de seamă ai medicinei veterinare românești (1856–2001)*, Editura Coral Sanivet, București, 2002.
- [19] Vlădescu, Radu, *Din trecutul medicinei veterinare în Țara Românească* în Arhiva Veterinară, XXXV, nr. 3–4, 1943, p. 78–84.